

IZVOD IZ STUDIJE ZAŠTITE SPOMENIKA PRIRODE „STABLO CERA U PRESEČINI”

U skladu sa članom 42. stav 9. Zakona o zaštiti prirode („Službeni glasnik RS”, br. 36/09, 88/10, 91/10-ispravka, 14/16, 95/18-dr. zakon i 71/21), Ministarstvo zaštite životne sredine objavljuje izvod iz studije zaštite na osnovu koga će zainteresovana javnost moći da identifikuje u prostoru definisane granice i režime zaštite zaštićenog područja III (treće) kategorije, Spomenik prirode „Stablo cera u Presečini”.

Stablo cera (*Quercus cerris* L.) koje se nalazi u selu Presečina, područje grada Leskovca, do sada nije bilo pod zakonskom zaštitom. Ovim Predlogom se pokreće postupak njegove zaštite i dobijanje statusa zaštićenog prirodnog dobra, spomenika prirode – botaničkog karaktera.

Vrednovanje prirodnog dobra izvršeno je prema glavnim prirodnim obeležjima koje poseduje, funkciji i nameni dobra, na osnovu Pravilnika o kriterijumima vrednovanja i postupku kategorizacije zaštićenih područja („Službeni glasnik RS”, broj 97/15).

Valorizacijom Spomenika prirode „Stablo cera u Presečini”, utvrđena je značajna vrednost prirodnog dobra na osnovu glavnih prirodnih obeležja koja su sadržana u: autohtonosti, autentičnosti, reprezentativnosti, dendrometrijskim vrednostima, velikoj starosti, vitalnosti, dobrom zdravstvenom stanju i pejzažnoj atraktivnosti.

- Zaštićeno stablo cera je reprezent svoje vrste, impozantnih dimenzija, dobrog zdravstvenog stanja i starosti oko 150 godina.
- Poseduje autentičan izgled, pravilanog je habitusa, sa krošnjom prečnika 17,30 m koja prekriva površinu od 2,35 ari. Impozantne dimenzije kao što su visina stabla od 20 m, obim debla od 4,10 m i prsni prečnik od 1,31 m daju stablu moćan izgled, stabilnost i uslove za dalji opstanak.
- Zaštićeno stablo svojim izgledom dominira prostorom i daje poseban pečat pejzažu kraja.
- Spomenik prirode je vredan predstavnik dendroflore koga treba sačuvati kao deo prirodne baštine područja grada Leskovca i svedok je krajnjih mogućnosti koje ova dendrovrsna može dostići u svom punom rastu, razvoju i starosti.

Pored botaničke vrednosti, Spomenik prirode „Stablo cera u Presečini” ima funkciju i namenu koja obuhvata stvarni i potencijalni doprinos zaštićenog područja u naučnim istraživanjima i razvoju nauke, obrazovno-vaspitnim aktivnostima, ukupnom očuvanju biološke i predeone raznovrsnosti, razvoju turizma i očuvanju životne sredine.

- Stablo cera ima višestruki pozitivan uticaj na okolinu jer svojom krošnjom smanjuje sunčevu radijaciju, snižava temperaturu vazduha, prečišćava vazduh, a transpiracionim procesom povećava njegovu vlažnost, čime reguliše i poboljšava mikroklimatske uslove prostora, posebno prostora koji je namenjen njegovim posetiocima, doprinoseći kvalitetu životne sredine.
- Prirodno dobro ima potencijalni doprinos u obrazovno-vaspitnim aktivnostima, jačanju kvaliteta prosvetnog rada, prvenstveno u edukaciji mladih naraštaja i njihovom odnosu prema zaštiti prirode, odnosno podsticanju svesti o čuvanju prirode. Ovakva stabla su sve ređa i zato ih treba sačuvati i ostaviti u nasledstvo novim pokolenjima kao prave prirodne retkosti. Kao stablo koje je i zapis, isto će se i dalje razvijati pored obližnjih kuća, saobraćajnice, crkvenog objekta, dečijeg mobilijara i spomenika palih boraca ovog mesta.

- Po svojim osobina Spomenik prirode je značajan u očuvanju genetskog potencijala vrste i biološke raznovrsnosti područja.
- Kao vredan primerak drveća, zaštićeno stablo cera bi moglo biti i značajan segment turističke ponude područja grada Leskovca.

Osnovni koncept zaštite i unapređenja Spomenika prirode usmeren je na sprovođenje odgovarajućih mera zaštite, održavanja i unapređenja, kako bi se ova prirodna vrednost očuvala i prezentovala javnosti.

GRANICE ZAŠTITE

Pod zaštićenim prirodnim dobrom, Spomenik prirode „Stablo cera u Presečini” podrazumeva se stablo cera sa pripadajućim prostorom koji je definisan horizontalnom projekcijom krošnje. Granicu pripadajućeg prostora zaštićenog stabla na terenu čini horizontalna projekcija krošnje cera prečnika 17,30 m, koja predstavlja granicu prirodnog dobra.

Spomenik prirode „Stablo cera u Presečini” obuhvata deo katastarske parcele broj 782 KO Presečina, na teritoriji grada Leskovaca. Zaštićena površina Spomenika prirode iznosi 2,35 ari (00 02 35 ha).

REŽIM ZAŠTITE

Imajući u vidu karakter i vrednost prirodnog dobra, a u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode i Uredbom o režimima zaštite („Službeni glasnik RS”, broj 31/12) za Spomenik prirode „Stablo cera u Presečini” određuje se režim zaštite III (trećeg) stepena.

Uredbom o režimima zaštite određeni su radovi i aktivnosti koji se ograničavaju, a članom 6. navedene Uredbe je određeno da ukoliko ugrožavaju neku od temeljnih vrednosti zaštićenog područja, zabranjuju se u skladu sa Zakonom kojim se uređuje oblast zaštita prirode kao i aktom o proglašenju zaštićenog područja.

U granici Spomenika prirode „Stablo cera u Presečini”, zabranjuju se svi radovi koji bi mogli imati negativan uticaj na osnovne vrednosti zaštićenog područja, tj. na njegove prirodne i hortikulture vrednosti.

Zabranjuju se sl. radovi i aktivnosti:

- seča stabla, lomljenje/seča grana, kidanje lišća, uništavanje kore i korenovog sistema ili preduzimanje bilo kojih radnji i aktivnosti koje bi narušile, odnosno oštetile njegova bitna svojstva ili dovele u pitanje njegov biološki opstanak;
- obrađivati zemljište ispod krošnje, odnosno sadnja kultura na zaštićenoj površini stabla (u projekciji krošnje);
- sadnja dekorativnog zelenila (žbunastih formi...) na delu zaštićene površine stabla koje bi moglo da utiče na njihovo sagledavanje;
- loženje vatre, deponovanje smeća i drugog otpada unutar zaštićene površine;
- loženje vatre ne bližoj od 10 m od spoljne granice/linije zaštićenog prostora jer ista može da ga ošteti u znatnoj meri;
- raskopavanje i deponovanje zemlje na zaštićenoj površini prirodnog dobra;
- uništavanje korenovog sistema i debla prilikom izvođenja bilo kakvih radova;
- ispuštanje otpadnih i zagađenih voda na zaštićenu površinu;
- postavljanje (ukucavanje) tabli i drugih obaveštenja na deblu zaštićenog stabla;
- izvođenje građevinskih radova i aktivnosti na zaštićenoj površini koj i mogu negativno da utiču na stablo, tj. naruše i oštete vrednosti prirodnog dobra.

Ograničavaju se radovi i aktivnosti na:

- sve biološko-tehničke mere zaštite i nege za koje se proceni da su neophodne za očuvanje i održavanje vitalnosti stabla cera (uklanjanje suvih grana, preventivne, kao i redovne mere zaštite u zavisnosti od potrebe i dr.), a pod uslovima koje utvrđuje Zavod za zaštitu prirode Srbije;
- održavanje zaštićene površine (redovno kositi travu i uklanjati korov na celokupnoj površini prirodnog dobra, uklanjanje otpada i dr.);
- obeležiti Spomenik prirode tablom o zaštiti, u skladu sa Pravilnikom o načinu obeležavanja zaštićenih prirodnih dobara („Službeni glasnik RS”, br. 30/92, 24/94, 17/96);
- postavljanje tabli i oznaka, u cilju prezentacije prirodnog dobra.